

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת וישלח תשפ"א

(שנה ה', גליון 172)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
17:52	17:15	15:59	ירושלים:
17:48	17:16	16:13	תל אביב:
17:49	17:14	16:03	חיפה:
17:53	17:18	16:18	באר שבע:

פרשת וישלח התשפ"א

”מה טבו אהליך יעקב משפנתיד ישראל” (ד')

א. ”וישלח יעקב מלאכים, לפניו, אל עשו אחיו - ארצה שעיר שדה אדום. ויצו אתם לאמר, כה תאמרון לאדני לעשו, כה אמר עבדך יעקב, עם לבן גרתי - ואחר עד עתה. ויהי לי שור וחמור, צאן ועבד ושפחה, ואשלחה להגיד לאדני, למצא חן בעיניך”, (בראשית, לבי, ד' - ו').

”הצילני נא, מיד אחי מיד עשו, כי ירא אנכי אתו - פן יבוא והכני אם על בניים”, (בראשית, לבי - יב').

”ויילן שם בלילה ההוא, ויקח מן הבא בידו, מנחה לעשו אחיו. עזים מאתים ותישים עשרים, רחלים מאתים ואילים עשרים. גמלים מיניקות ובניהם שלשים, פרות ארבעים ופרים עשרה, אתנת עשרים ועזים עשרה. ויתן ביד עבדיו עדר עדר לבדו, ויאמר אל עבדיו - עברו לפני, ורוח תשימו בין עדר ובין עדר. ויצו את הראשון לאמר, כי יפגשך עשו אחי, ושאלך לאמר למי אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך. ואמרת לעבדך ליעקב, מנחה הוא שלוחה לאדני לעשו, והנה גם הוא אחרינו. ויצו גם את השני גם את השלישי גם את כל ההלכים אחרי העדרים, לאמר, כדבר הזה תדברון אל עשו במצאכם אתו. ואמרתם גם הנה עבדך יעקב אחרינו, כי אמר אכפרה פניו במנחה ההלכת לפני, ואחרי כן אראה פניו, אולי ישא פני”, (בראשית, לבי, יד' - כא').

”ויאמר לא יעקב ואמר עוד שמך - כי אם ישראל, כי שרית עם אלהים ועם אנשים, ותוכל”, (בראשית, לבי - כט').

”ויאמר אליו, אדני ידע כי הילדים רפים, והצאן והבקר עלות עלי, ודפקום יום אחד, ומתו כל הצאן. יעבר נא אדני לפני עבדו, ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה אשר לפני, ולרגל הילדים, עד אשר אבא אל אדני שעירה ... ויעקב נסע סכתה, ויבן לו בית, ולמקנהו עשה סכת, על כן קרא שם המקום סכות”, (בראשית, לג', יג' - יז').

"וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים, שְׁמַךְ יַעֲקֹב, לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב - כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל" (בראשית, לה' - יז).

ב. בעניין ההכנה של יעקב אע"ה לפגישתו עם עשיו אחיו, ידועים ומפורסמים דבריו של רש"י הקדוש (בראשית, לבי - ט'), וז"ל:

"התקין עצמו לשלשה דברים -

לדורון, לתפלה, ולמלחמה".

ובזה, יש ליתן את הדעת:

כי בשלמא במה שהתקין עצמו לתפילה, מובן הדבר -

שכן, בכוח תפילתו¹ יוכל לבטל את רוע הגזירה.

וכמו כן, במה שהתקין עצמו למלחמה, מובן הדבר -

שכן, אמרו רבותינו ז"ל², "אם בא להורגך, השכם להורגו".

ברם, יש להבין מפני מה התקין את עצמו כל כך לעניין הדורון,

ומפני מה, עשה מדורון זה, עניין גדול כל כך,

¹ וכמו שייסד הגה"ק רבי אמנון זיע"א ממגנצא, בפיוט הנשגב "ונתנה תוקף".

² סנהדרין, עב' ע"א.

³ יעוין מה שכתב בזה רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ("בן איש חי", שנה ראשונה, פרשת וישלח), וז"ל:

"וכתבו חכמי המוסר, דקאי על יצה"ר,

שצריך האדם לקום באשמורת, להרגו בעסק התורה שבחצות הנקרא לילה, שהוא מעולה יותר מעסק התורה בחצות הראשון הנקרא ליל.

ואמרת רמז בזה, 'לילה' למפרע, הוא ר"ת -

הבא להרוג ישכימו להרגו.

ואשרי אנוש יעשה זאת, ובן אדם יחזיק בה, שיהיה ניעור באשמורת בכל לילה - בחצות השני, לעסוק בתורה,

כי מועיל לימוד תורה בעת זה לכמה דברים.

צא ולמד בזה"ק, כמה הפליג בשבח ותועלת לימוד זה".

וכי דורון הוא שישנה את היחס בינו לבין עשיו.

ואע"פ שביקש יעקב אבינו לומר לעשיו:

"⁴ לא נעשיתי שר וחשוב, אלא גר,

אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך, שברכני 'הוה גביר לאַחִיד' -

שהרי לא נתקיימה בי ...

⁵ 'וַיְהִי לִי שׂוֹר וְחַמּוֹר' - אבא אמר לי 'מַטֵּל הַשָּׁמַיִם וּמַשְׁמַנֵי הָאָרֶץ' -

זו אינה לא מן השמים ולא מן הארץ,"

עדיין יעורר בו יעקב את עניין הברכות -

שעל אף כל האמור, שלא נתעשר מן ברכותיו של יצחק -

כאשר יתעורר בו רוגזו, לא יבחין עשיו מפני מה נתעשר יעקב אע"ה.

וכבר לימדונו רבותינו ז"ל (בראשית רבה, פרשה עה', ג'), שהיתה תביעה על יעקב

אע"ה, מדוע עורר את הכלב מרצו:

"רַב הוֹנָא, פִּתַח, ' ⁶ ⁷ מַחֲזִיק בְּאָזְנֵי כָּלָב, עֵבֶר מִתְעַבֵּר עַל רִיב לֹא לִוִּי ...

פֶּךָ אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְדַרְכּוֹ הָיָה מְהֻלָּךְ,

וְאַתָּה, מְשַׁלַּח אֶצְלוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ בְּהַכְנָעָה, 'כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב' "

עוד קשה בזה:

מפני מה ירדה התורה לפרטי פרטים, בפרטי המנחה.

עוד יש להבין ולעיין בפרשה זו:

⁴ וכפי שכתב רש"י (בראשית, לב' - ה').

⁵ וכפי שכתב רש"י (בראשית, לב' - ו').

⁶ משלי, כו' - יז'.

⁷ שם במשלי, פרש"י וז"ל:

"העובר להתעבר על ריב לא לו, הרי הוא כאוחז באזני כלב, הגורם שישכנו על חנם".

שכן, המתבונן, יראה, שאותה פגישת מלחמה בין יעקב לעשיו, לא היתה רק בניהם,

אלא אף עם שרו של עשיו, מלאך, שמקומו הוא בעולמות העליונים.

עוד צריך ביאור:

מפני מה, מלחמה זו תמשך עד לעתיד לבוא,

וכפי שמבואר בדברי רבותינו ז"ל (בראשית רבה, פרשה עח, יד), על הפסוק (בראשית, לג - יד), "עַד אֲשֶׁר אָבֵא אֶל אֲדֹנָי שְׁעִירָה":

"אמר רבי אבהו, חזרנו על כל המקרא, ולא מצאנו שְׁהִלֵּךְ יַעֲקֹב אֲבִינוֹ אֶצֶל עֵשָׂו לְהַר שְׁעִיר מִיָּמִינוֹ.

אֲפֹשֶׁר, יַעֲקֹב אֲמַתִּי הָיָה, וּמְרֵמָה בּוֹ.

אָלָּא, אִימַתִּי הָיָה הוּא בָּא אֶצְלוֹ, לְעֵתִיד לְבוֹא,

הָדָא הוּא דְכְּתִיב (עובדיה, א' - כא), 'וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לְשֹׁפֵט אֶת הָרַע עֲשׂוֹי'."

ג. על הפסוק ⁸, "וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי, אֲדֹנָי יִדְעָ, כִּי הִילָדִים רַכִּים, וְהִצִּיאָן וְהִבְקִיר עֲלוֹת עָלָי, וְדִפְקוּם יוֹם אֶחָד, וּמֵתוּ כָּל הַצֹּאן",

דרשו רבותינו ז"ל (בראשית רבה, פרשה עח, יג):

" וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי, אֲדֹנָי יִדְעָ, כִּי הִילָדִים רַכִּים וְגוֹי - זֶה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן.

וְהִצִּיאָן וְהִבְקִיר עֲלוֹת עָלָי - אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל,

שְׁנַאֲמַר (יחזקאל, לדי - לא), 'וְאַתָּן צֹאֲנֵי צֹאֵן מְרַעִיתִי, אֲדָם אֲתֵם' ⁹.

רב הונא בָּשֵׁם רַב אַחָא אָמַר -

אֵילוּלֵי רַחֲמֵי שְׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, 'וְדִפְקוּם יוֹם אֶחָד', כְּבָר מֵתוּ כָּל הַצֹּאן, בְּיָמֵי אֲדָרְיָנוּס.

⁸ בראשית, לג - יג.

⁹ השווה לדרשת רבותינו ז"ל (יבמות, סא' ע"א):

"אתם קרויין אדם, ואין העובדי כוכבים קרויין אדם."

רְבִי בְּרַכְיָה בִּשְׁם רַבִּי לְוִי אָמַר -
'אֲדַנִּי יִדַּע כִּי הַיְלָדִים רַפִּים' - זֶה דָּוִד וְשָׁלְמָה.
'וְהִצֵּאָן וְהִבְקֵר עָלוֹת עָלַי' - אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל,
שֶׁנֶּאֱמַר ¹⁰, 'וְאִתְּנָה צֹאנִי וְגוֹ'.
רַב הוֹנָא בִּשְׁם רַב אַחָא אָמַר -
אֱלוֹלַי רַחֲמֵי שְׁלֵ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּבָר מִתּוֹ כָּל הַצֹּאן, בִּימֵי הַמָּן".
עוֹד דְּרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל ¹¹, עַל הַפְּסוּק ¹², "כִּי הוּא אֶלְהֵינוּ, וְאֶנְחֵנוּ עִם מְרַעִיתוֹ וְצֹאן
דָּו, הַיּוֹם אִם בְּקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ":
"אִימְתִי אֲנִי עִמוֹ, כִּשְׂאֲנוּ צֹאן מֵרַעִיתוֹ,
שֶׁנֶּאֱמַר, 'וְאִתְּנָה צֹאן מֵרַעִיתִי, אֲדָם אֲתָם'".
וּמֵהֵנִי לְמִבּוֹאֵר ¹³:
שַׁעַם יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים "צֹאן",
דֵּהֵיִנוּ:
ש"צֹאן יַעֲקֹב", זֶה אֲנַחְנוּ.
וּמִמִּילָא, יוֹבֵן מַה שֶׁאֲמַר יַעֲקֹב אַע"ה לְלִבּוֹ (בְּרַאשִׁית, לֹא' - מֵא'):
"זֶה לִי עֶשְׂרִים שָׁנָה בְּבֵיתְךָ, עַבְדְּתִיךָ אֲרַבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּשֵׂתִי בְּנֵתְיִךָ, וְשֵׁשׁ שָׁנִים
בְּצֹאנְךָ, וְתַחֲלֵף אֶת מִשְׁכְּבֵתִי עֶשְׂרֵת מִנִּים",

¹⁰ יחזקאל, לד' - יז'.

¹¹ מדרש תהילים, מזמור צה', ב'.

¹² תהילים, צה' - ז'.

¹³ עיקרן של דברים הנאמרים במאמר זה, מושתתים על פי שיעורו של אדמו"ר הגאון רבי משה שפירא זצוק"ל, מליל שישי יב' כסלו התשע"ה.

ובתוספת מראי מקומות והערות, תוך הרחבת הדברים, והבאתם לנקודות נוספות -

ממה שחנני בסייעתא דשמיא ה' יתברך.

דלכאורה, תמוה הדבר לשם מה נשאר יעקב בבית לבן, והלא, אחר שנשא את רחל ולא היה צריך לשוב לבית אביו ואמו, כציוויים, ובשביל מה נשאר לעובדו ו' שנים נוספות.

אלא, שה"עבדתיך ארבע עשרה שנה בשתי בנותיך", הוא, היכי תמצי להגיע לידי "שש שנים בצאנך" - שהם יב' שבטי י-ה, המכונים אל ה'צאן', וכמו שנתבאר.

ודבר זה, מדוקדק בתכלית הדקדוק, שכן, כך אמר יעקב אע"ה ללבן (בראשית, ל', כה' - כו'):

"ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף, ויאמר יעקב אל לבן, שלחני ואלכה אל מקומי ולא רצי. תנה את נשי ואת ילדי אשר עבדתי אתך בהן, ואלכה, כי אתה ידעת את עבדתי אשר עבדתיך",

דהיינו, שאחר שעבדתיך בשתי בנותיך, ובצאנך - שהם בני, כבר נסתיימה השליחות ששלחוני הורי.

ומכיוון, שאצל יעקב אע"ה, הצאן הגשמי הרי הוא מכון כנגד הצאן הרוחני, כאשר שכח במעבר יבוק פכים קטנים ¹⁴, מיד חזר לקחתם, שכן, מה שדרשו רבותינו ז"ל (חולין, צא' ע"א) על יעקב אע"ה:

"מכאן לצדיקים, שחביב עליהם ממונם יותר מגופם" - אינו כמליצה בעלמא, כיוון שאותו ממון - צאן, מכון אצלו כנגד יב' שבטי י-ה, שהם הצאן האמיתי.

ד. ולאחר שאנו יודעים, שאותו ה"צאן" היה מכוון כנגד יב' שבטי י-ה, נראה דבר פלא, וכדלהלן.

דהנה, ידוע ומפורסם העניין, של " ¹⁵ מעשה אבות סימן לבנים".

¹⁴ כן הוא ברש"י, (בראשית, לב' - כה').

¹⁵ ראשיתו של עניין זה, נזכר במסכת סנהדרין (מד' ע"ב):

"אמר רבי אלעזר, לעולם יקדים אדם תפלה לצרה,

שאימלי לא הקדים אברהם תפלה לצרה - בין בית אל ובין העי, לא נשתייר מרשעי ישראל שריד
ופליט".

וכן הוא במדרש (בראשית רבה, פרשה מ', ו'):

"אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו, צא וכבש את הדרך לפני בניך,

את מוצא, כל מה שכתוב באברהם כתיב בכניו.

באברהם כתיב (בראשית, יב' - י'), 'ויהי רעב בארץ';

בישראל כתיב (בראשית, מה' - ו'), 'כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ'.

באברהם כתיב (בראשית, יב' - י'), 'וירד אברם מצרימה לגור שם';

ובישראל כתיב (במדבר, כ' - טו'), 'וירדו אבותינו מצרימה'.

באברהם כתיב (בראשית, יב' - י'), 'לגור שם';

ובישראל כתיב (בראשית, מז' - ד'), 'לגור בארץ באנו'.

באברהם כתיב (בראשית, מז' - ד'), 'כי כבד הרעב בארץ כנען';

בישראל כתיב (בראשית, מג' - א'), 'והרעב כבד בארץ'.

באברהם כתיב (בראשית, יב' - יא'), 'ויהי כאשר הקריב';

בישראל כתיב (שמות, יד' - י'), 'ופרעה הקריב'.

באברהם כתיב (בראשית, יב' - יב'), 'והרגו אתי ואתך יסיו';

ובישראל כתיב (שמות, א' - כב'), 'כל הכן הילוד היארה תשליכהו'.

באברהם כתיב (בראשית, יב' - יג'), 'אמרי נא אחתי אתי, למען ייטב לי בעבורך וגו';

ובישראל כתיב (שמות, א' - כ'), 'וייטב אלהים למילדת'.

באברהם כתיב (בראשית, יב' - יד'), 'ויהי כבוא אברם מצרימה';

ובישראל כתיב (שמות, א' - א'), 'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה'.

באברהם כתיב (בראשית, יג' - ב'), 'ואברם כבד מאד במקנה';

ובישראל כתיב (תהילים, קה' - לד'), 'ויציאם בכסף וזהב'.

באברהם כתיב (בראשית, יב' - כ'), 'ויצו עליו פרעה';

ובישראל כתיב (שמות, יב' - לג'), 'ותחזק מצרים על העם'.

והנה, מניין הצאן של יעקב אע"ה הגיע ל-ס' ריבוא,

וכדאיתא במדרש (בראשית רבה, פרשה עג', יא') :

" וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ ¹⁶ ... רְבִי לְוֵי אָמַר, שְׁשִׁים רְבֹוא פְּלָבִים. רִבְּנָן אָמְרִי, מָאָה וְעֶשְׂרִין רְבֹוא,

וְלֹא פְּלִיגִי. מֵאֵן דְּאָמַר שְׁשִׁים רְבֹוא, לְכָל עֵדָר וְעֵדָר חַד פְּלָב. מֵאֵן דְּאָמַר מָאָה וְעֶשְׂרִים רְבֹוא, לְכָל עֵדָר תְּרִין פְּלָבִין,"

וביאר שם הי"עץ יוסף", וז"ל :

"ולא פליגי - רבי לוי ורבנן, במניין העדרים,

דלתרווייהו, ס' ריבוא עדרים היה הצאן. אלא, דלמר היה מספיק לכל עדר כלב אחד. ולמר, לכל עדר ב' כלבים, אחד מלפניו ואחד מאחוריו,"

ומניינם של כלל ישראל, היה גם כן ס' ריבוא.

וביאר בזה אדונינו הגר"א זיע"א :

שמעשה אבות סימן לבנים של גלות מצרים, זה הַשְׁהִיָּה של יעקב אע"ה בבית לבן.

דהנה, יעקב אע"ה עבד עבודת פרך בבית לבן :

וכמבואר בדברי יעקב אע"ה ללבן (בראשית, לא', לח' - מא') -

"זֶה עֲשָׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי עֹמֵד, רְחֹלֶיךָ וְעֵזֶיךָ לֹא שָׁכְלוּ, וְאֵילִי צֹאנֶךָ לֹא אֶכְלֹתִי. טְרַפָּה לֹא הִבֵּאתִי אֵלֶיךָ, אָנֹכִי אֲחַטֶּנָּה מִיָּדֶי תִּבְקָשָׁנָה, גִּנַּבְתִּי יוֹם וּגְנַבְתִּי לַיְלָה. הָיִיתִי בַּיּוֹם אֶכְלָנִי חֶרֶב - וְקָרַח בְּלַיְלָה, וַתִּדַּד שְׁנֵתִי מְעִינִי. זֶה לִי עֲשָׂרִים שָׁנָה בְּבֵיתְךָ, עֲבַדְתִּיךָ

בְּאֲבָרָהֶם כְּתִיב (בראשית, יג' - ג'), 'וַיֵּלֶךְ לְמִסְעָיו',

וּבִישְׂרָאֵל כְּתִיב (במדבר, לג' - א'), 'אֵלֶּה מִסְעֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'."

וכ"ה בדברי רש"י והרמב"ן, לאורך כל עניין האבות.

¹⁶ בראשית, ל' - מג' :

"וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ מֵאֵד מֵאֵד, וַיְהִי לוֹ צֹאן רְבֹוא, וּשְׁפָחוֹת, וְעֲבָדִים, וְגַמְלִים, וְחֹמְרִים."

אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּשִׁתֵּי בְּנֵי־דָוִד, וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּצֹאנֶךָ, וַתַּחֲלֵף אֶת מִשְׁכַּנִּי עֶשְׂרֵת מְנָיִם.

וכמו כן, עם ישראל עבד עבודת פרך במצרים:

וכמבואר בפסוק (שמות, א' - יד'),

"וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעִבְדָּה קָשָׁה, בַּחֲמֹר וּבִלְבָנִים, וּבְכָל עֲבֹדָה בְּשֹׁדָה, אֶת כָּל עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ."

ומשום כך נאמר (דברים, כו' - ה'):

"אַרְמִי אֲבָד אָבִי, וַיִּרְדַּ מִצְרַיִמָּה."

עוד מצינו, שיעקב ברח מבית לבן, ורק לאחר ג' ימים נודע הדבר ללבן, ולא השיגו לבן אלא לאחר ז' ימים:

וכמבואר בפסוק (בראשית, לא', כב' - כג') -

"וַיֵּגַד לְלָבֵן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, כִּי בָרַח יַעֲקֹב. וַיִּקַּח אֶת אָחִיו עִמּוֹ, וַיִּרְדְּף אַחֲרָיו דָּרֶךְ ¹⁷ שָׁבַע יָמִים, וַיִּדְבֹּק אֹתוֹ בְּהַר הַגִּלְעָד."

וכך היה גם כן אצל עם ישראל, בשעת יציאת מצרים:

וכמבואר בפסוק (שמות, יד' - ה') -

"וַיֵּגַד לְמִלְכָּה מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם, וַיִּהְיֶה לָבֵב פְּרָעָה וַעֲבָדֵיו אֶל הָעָם, וַיֹּאמְרוּ, מַה זֹּאת עֲשִׂינוּ כִּי שָׁלַחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעֲבָדֵנוּ,"

וכמו שכתב שם רש"י, וז"ל -

"וכיון שהגיעו לשלשת ימים שקבעו לילך ולשוב, וראו שאינן חוזרין למצרים, באו והגידו לפרעה ביום הרביעי,

¹⁷ יעויין מה שכתב שם רש"י, וז"ל:

"כל אותן ג' ימים שהלך המגיד להגיד ללבן - הלך יעקב לדרכו,

נמצא, יעקב רחוק מלבן ששה ימים, ובשביעי השיגו לבן.

למדנו, שכל מה שהלך יעקב בשבעה ימים, הלך לבן ביום אחד."

ובחמישי ובששי רדפו אחריהם,

וליל שביעי ירדו לים,

בשחרית אמרו שירה, והוא יום שביעי של פסח.

לכך, אנו קורין השירה ביום השביעי".

עוד מצינו, שיעקב אע"ה ולבן נפרדו פרידה עולמית:

וכמבואר בפסוק (בראשית, לא' - נב') -

"עַד הַגֵּל הַזֶּה, וְעַד הַמַּצְבֵּה, אִם אָנִי לֹא אֶעְבֵּר אֶלֶיךָ אֶת הַגֵּל הַזֶּה, וְאִם אֶתָּה לֹא תֵעָבֵר אֵלַי אֶת הַגֵּל הַזֶּה וְאֶת הַמַּצְבֵּה הַזֶּה, לָרְעָה".

וכמו כן, היה אצל עם ישראל, בשעת יציאת מצרים:

וכמבואר בפסוק (שמות, יד' - יג') -

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם, אֵל תִּירְאוּ, הַתְּיַצְבוּ וְרִאוּ אֶת יְשׁוּעַת יְהוָה - אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם, כִּי אֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם, לֹא תִסְפוּ לְרִאֲתָם עוֹד עַד עוֹלָם".

ה. וכשבא יעקב אע"ה לשכם, מצינו (בראשית, לג' - יז'):

"וַיַּעֲקֹב נָסַע סִכְתָּה, וַיָּבֹן לוֹ בַּיִת, וַיִּלְמְקְנֶהוּ עֲשֵׂה סִכְתָּה, עַל כֵּן קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם סִכְוֹת",

דהיינו:

שיעקב אע"ה, קרא למקום מגוריו, על שם הסוכה שעשה לצאנו.

והנה, כתב רבינו הטור (או"ח, סי' תיז', הלכות ראש חודש), וז"ל:

18 סוכות - כנגד יעקב,

¹⁸ לשון רבינו הטור, שם:

"ואיתא בפרק מ"ד מפרקי דר' אליעזר, לפי שלא רצו נשים ליתן נזמיהן לבעליהן במעשה העגל, לכך נתן להן הקב"ה שכרן, שיהו משמרות ר"ח יותר מהאנשים.

ושמעת' מאחי הר"י, טעם לדבר, לפי שהמועדים נתקנו כנגד אבות,

פס - כנגד אברהם,

דכתיב (בראשית, לג' - טז'), 'ולמקנהו עשה סוכות' "

ומבואר:

שמה שהקיפנו הקב"ה במדבר בענני כבוד,

ומה שאנו יושבים בסוכה בחג הסוכות,

הוא, מחמת, אותה הסוכה שבנה יעקב אע"ה לצאנו.

וממה שנתן יעקב אע"ה לעשיו צאן, ועשה מכך עניין גדול,

וכמו כן, עשה עניין מהסוכה שבנה בעבור צאנו,

משמע, שבאותה מתנה נתן יעקב אע"ה לעשיו חלק מתוך עם ישראל,

וצריך ביאור בזה:

איזה חלק מתוך עם ישראל מסר לו, ולשם מה.

ו. במדרש (בראשית רבה, פרשה עח', יב') מצינו:

"יחד עמא דארעא, אמר ליה לרבי הושעיה, אין אמרת לך חדא מלתא טבא - את
אמרת בצבורא מן שמי.

אמר ליה, מה היא.

אמר ליה, כל אותן הדורות שנתן אבינו יעקב לעשו, עתידין אמות העולם
להחזירן למלך המשיח לעתיד לבוא.

דכתיב (בראשית, יח' - ו'), 'לושי ועשי עוגות',

ופסח היה.

שבועות - כנגד יצחק,

שתקיעת שופר של מתן תורה, היה בשופר מאילו של יצחק.

סוכות - כנגד יעקב, דכתיב (בראשית, לג' - טז'), 'ולמקנהו עשה סוכות'.

וי"ב ראשי חדשי השנה שגם הם נקראים מועדים - כנגד י"ב שבטים,

וכשחטאו בעגל, נטלו מהם, ונתנו לנשותיהם, לזכר שלא היו באותו חטא."

מאי טעמיה (תהילים, עב' - י'), 'מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו' -

'יביאו' אין פתיב פאן, אלא 'ישיבו'.

אמר ליה, חניך, מלה טבא אמרת, ומן שמך אגא אומר לה."

ומבואר:

שלעתיד לבוא, עתיד עשיו, להשיב לעם ישראל את אותה המתנה שנתן לו יעקב
אע"ה.

והנה, נאמר בפסוק (עובדיה, א' - ח'):

"הלוא ביום ההוא נאם יהוה, והאבדתי חכמים מאדום, ותבונה מהר עשו",

ודרשו על זה רבותינו ז"ל (איכה רבה, פרשה ב', יג'):

"אם יאמר לך אדם, יש חכמה באדום, תאמן,

יש תורה באדום, אל תאמן".

ולמתבאר:

משמע, שלעתיד לבוא יסיר הקב"ה את אותה החכמה מאדום, שהוא עשיו.

ברם, אותם 'מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו', הם בני יון -

וכמאמר הכתוב ¹⁹, "ובני יון, אלישה ותרשיש, פתים ודדנים",

ואם כן, צריך ביאור, איזו מתנה - חכמה הם צריכים להשיב.

אלא, שידוע הדבר שעיקר החכמה והפילוסופיה היתה בתרבות יון,

ומלכות אדום, היתה ענף ממלכות יון.

וכמו שכתב הרמב"ן ²⁰, וז"ל:

¹⁹ בראשית, י' - ד'.

²⁰ במדבר, כד' - ב'.

אינו בכל הנוסחאות שלפנינו, עקב חסרונות הצנזורה,

אך הוא נמצא, בהוצאה שע"י מוסד הרב קוק.

"והנה, זה דבר ברור למלכות רומי היוצא מיון, שהוא אחד מבניו,
והוא המסיר תמיד".

ולפי זה, יובן מה שאמרו רבותינו ז"ל (מגילה, ו' ע"ב):

"איטליה של יון, זה כרך גדול שברומי".

וכן, יובן, מה שבירך יצחק אע"ה את עשיו ²¹, "הִנֵּה מְשֻׁמְנֵי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשְׁבֶךָ",

וביאר בזה רש"י (והוא מהמדרש, בראשית רבה, פרשה סז, ו'), וז"ל:

"זו איטליה של יון".

ומבואר, שהממשיכים של חכמת יון, הם אדום.

ברם, כל חכמתם זו, באה להם על ידי מתנה,

ואינה חכמה שעבדו בשבילה.

ולכך, רק חכמת עם ישראל היא "חכמה",

שכן, " ²² חֲכֵמַת אֲדָם תִּנְאִיר פְּנִיּוֹ" -

ו" ²³ אתם אתם קרויין אדם, ואין העובדי כוכבים קרויין אדם".

והנה, כתב ²⁴ "בעל הטורים":

" 'עזים מאתים' - כל תיבות של זה הפסוק, סופן ממי"ן,

לפי שכולן בעלי מומין".

ואפשר לבאר בזה:

שטעם הדבר, שהטיל יעקב אע"ה מומין במנחה,

²¹ בראשית, כז' לט'.

²² קהלת, ח' - א'.

²³ יבמות, סא' ע"א.

²⁴ בראשית, לב' - טז',

והוא, מה"פסיקתא זוטרתא".

היה, בכדי לנתק את אותה החכמה - מחכמת עם ישראל.

וממילא:

נוכל להבין, מפני מה שלח יעקב מנחה זו, ומפני מה נתרצה עשיו ממנחה זו,

משום, שכביכול קיבל "חלק" מעם ישראל.

ולפיכך, טרח יעקב אע"ה במנחה זו:

וזאת, בכדי שיהיה לעשיו כוח, בעניין ²⁵ "וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תִּרְיֵד, וּפְרֻקֶתָ עָלָיו מֵעַל צְוֹאָרְךָ", וכפי שנאריך לבאר.

ולפיכך, נבין מדוע הולך יעקב אע"ה לעשיו רק בימות המשיח:

וזאת, משום שאז יחזיר לו עשיו את אותה החכמה.

א. באופן, שנוכל לבאר הבנה נוספת, בתפילתו של יעקב אע"ה ²⁶ "הַצִּילֵנִי נָא,

מִיַּד אָחִי מִיַּד עֲשׂוֹ, כִּי גָרָא אֲנֹכִי אֹתוֹ, פֶּן יָבֹא וְהִכְנִי אִם עַל בְּנִים":

שכן, פחד יעקב אע"ה, ממה שינהג עמו עשיו במידת "אח",

שהיא החכמה,

וכמאמר שלמה הע"ה ²⁷, "אָמַר לַחֲכָמָה אָחִתִּי אֶתִּי".

ורק לאחר מכן, אמר יעקב אע"ה, "מִיַּד עֲשׂוֹ":

שכן, פחד יעקב אע"ה, שירע עשיו בחכמתו לעם ישראל.

ולפיכך אמר יעקב אע"ה, "כִּי גָרָא אֲנֹכִי אֹתוֹ, פֶּן יָבֹא וְהִכְנִי אִם עַל בְּנִים":

שכן, אז, כבר תתקיים בו ברכת יצחק אע"ה, "וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תִּרְיֵד, וּפְרֻקֶתָ עָלָיו מֵעַל צְוֹאָרְךָ".

ח. ואם תתמה:

²⁵ בראשית, כז' - מ'.

²⁶ בראשית, לב' - יב'.

²⁷ משלי, ז' - ד'.

לשם מה, מסר יעקב אע"ה, לעשיו, את אותה החכמה.

נשיב לך:

שזה מאמר הקב"ה לרבקה אמנו ע"ה²⁸, "וַיֹּאמֶר יְהוָה לָהּ, שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנְךָ,
וְשְׁנֵי לְאָמִים מִמֶּעֶיךָ יִפְרְדוּ, וְלֹאִם מִלֵּאִם יֶאֱמָץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר",
כי כל כוחו של יעקב אע"ה -

הוא, רק על ידי אותה הדחיפה - שיתן לו עשיו להתחזק בעבודת ה' יתברך.
ולפיכך, נוכל לבאר ולהבין את דרשת רבותינו ז"ל²⁹, על הפסוק³⁰, "וַיִּבֶא יַעֲקֹב
שָׁלֵם":

ו' ³¹ שלם בממונו',

²⁸ בראשית, כה' - כג'.

²⁹ שבת, לג' ע"ב.

³⁰ בראשית, לג' יח'.

³¹ ה"חתם סופר" בפירושו על התורה, ביאר בזה:

שאע"פ שנתרצה עשיו, ולבסוף לקח את המנחה -

לא נחשב הדבר שנתחסר מממונו.

מכיוון שכל זמן שהיה בבית לבן, לא קיים בעצמו מצוות צדקה כראוי -

שכן, לא היה לו למי ליתן.

יוצא, שלא היתה תורתו שלימה כראוי, שכן, לא קיים מצוות צדקה.

וכמו כן, לא היה "שלם בממונו",

שכן, אמרו רבותינו ז"ל (כתובות, סו' ע"ב), "מלח, ממון חסר".

והנה, במסכת בבא בתרא (ט' ע"א), אמרו רבותינו ז"ל:

שכל המיסים שנותנים ישראל לאומות העולם נחשבים לצדקה,

ואם כן, נתן יעקב אע"ה לעשיו את אותה המתנה בתורת מיסים,

ובכך היה יעקב שלם בתורתו ובממונו.

ובחיזושו על הש"ס (בבא בתרא, ט' ע"א. ד"ה "ואעפ"כ") כתב ה"חתם סופר":

כי יעקב אע"ה ובניו, לא נתחסרו במאוס מאותם המתנות,
שכן, הם הכוח המְחַיֶה והמחייב אותם בעבודת ה' יתברך.
ט. כתב ³² הגה"ק רבי שמשון דוד פינקוס זיע"א, וז"ל:
"לפני שקיבל יעקב את הברכות, היה ³³ יֵשֵׁב אֶהְלִים',
ואחרי שקיבלן, השתנתה לגמרי כל צורת חייו של יעקב אבינו, והוא יצא לגלות
אצל לבן ...
ידוע, שאברהם - יצחק ויעקב, הם המרכבה לשלושה עמודים של הנהגת הקב"ה
בעולם -
גְדוֹל, גְבוּר, וְנוֹרָא,
שהן שלושת מידות ... גדולה - היינו חסד, גבורה, ותפארת.
והנה, חסד - נקרא ימין, וגבורה - שמאל, ותפארת - באמצע.
והכלל הוא, שהאמצע אוחז בשני הצדדים,
יש בו גם מן הימין, וגם מן השמאל.
נמצא אם כן, שכשם שאברהם ויצחק היו שני אבות, חסד מימין וגבורה משמאל,
כן היה צריך, שיהיו שני אבות למידה האמצעית -
ואכן כך היה צריך להיות מתחילה, שיעקב ועשיו יהיו שני אבות בקדושה,

שממילא, נהיה יעקב שלם אף בגופו,

שכן, אמרו רבותינו ז"ל (במדבר רבה, פרשה ט', יא'), "פתחא דלא פתוח לצדקה - תפתח לרופאים",

ובזה שקיים מצוות צדקה, נתרפא מצליעתו.

יעו"ש מה שהאריך עוד. ונפלא ממש.

³² בספרו הקדוש "תפארת שמשון" עה"ת, בראשית, עמודים שיב-ג'.

³³ בראשית, כה' - כז':

"וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים, וַיְהִי עֲשׂוֹ - אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שְׂדֵה, וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם - יֹשֵׁב אֶהְלִים".

יעקב, מימין, האב של 'עשה טוב',

ועשיו, משמאל, האב של 'סור מרע'.

לכן, עשיו מטבע בריאתו, כבר מבטן אמו, נמשך אחרי עבודה זרה, משום, שזהו תפקידו ושלימותו, להתגבר על יצרו הרע, ולהגיע לשלימות במידה המיוחדת לו, מטעם זה, גם היה 'איש שדה', והסתובב תמיד בחוץ, כדי שיוכל להתגבר על כל ניסיונות העולם.

ואילו יעקב, נטייתו היתה לבית המדרש, ושם ישב כל היום, והניסיון שלו, היה, האם יתמיד בלימודו וקדושתו, או שיתעצל, ובאמת, עמד בניסיון - ובכל אותן שנים שישב בבית מדרשו של שם ועבר, לא נתן שינה לעיניו, והשלים תפקידו בשלימות.

בעבור זה, יצחק רצה לתת את הברכות לעשיו, כיוון שעבודתו היא בחוץ, הוא צריך את טל השמים ושמני הארץ, והוא יפרנס את יעקב ... אמנם, כאשר עשיו הרשיע את מעשיו, והברכות עברו מעשיו ליעקב, ומעתה, צריך שיתקיים ביעקב מה שאמרו חז"ל³⁴, 'נוטל חלקו וחלקו חבירו בגן עדן',

אם כן, מעתה, גם כל הניסיונות וכלל עמוד העבודה של עשיו, עברו ליעקב, ויעקב, תפס את כל העמוד האמצעי בשני צדדיו. לכן, עזב יעקב את בית המדרש ויצא לגלות, לדור בשכנותו של לבן הארמי, כדי שיתנסה ויעבוד גם בניסיון של 'סור מרע'.

**וכך לדורות, בני יעקב צריכים לאחוז בשני העמודים,
גם העלייה בקדושה, בתוך אהלי תורה,**

³⁴ חגיגה, טו' ע"א.

וגם 'סור מרע', בכל הגלויות למיניהם, וניסיונותיהם השונים בכל דור ודור.

וזה לשון המדרש ³⁵ -

וְלְעוֹלָם הָבָא, כְּשֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִפְרָע מֵעֲשׂוֹ,

מָה עֲשׂוֹ עוֹשֶׂה, מִתְעַטֵּף בְּטִלְתוֹ כְּזָקוֹ, וְבָא וְיוֹשֵׁב לוֹ אֶצְל יַעֲקֹב' ...

והיינו, שבאמת עשיו תחילת יעודו, היה, להיות כאחד האבות עם יעקב אבינו,

ורק כאשר הרשיע, נטל יעקב גם את עבודתו".

והנה, נאמר בפסוק (בראשית, לה' - י'): :

"וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים, שְׂמֹךְ יַעֲקֹב - לֹא יִקְרָא שְׂמֹךְ עוֹד יַעֲקֹב, כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה

שְׂמֹךְ, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל",

ובגמרא (ברכות, יב' ע"ב, יג' ע"א) למדנו :

"כיוצא בו אתה אומר, 'לא יקרא שמך עוד יעקב - כי אם ישראל יהיה שמך',

לא שיעקר יעקב ממקומו, אלא ישראל עיקר ויעקב טפל לו".

והיינו, שיעקב אע"ה, מְכַנֶּה ב-ב' שמות, האחד יעקב, והשני ישראל.

והנה, אחר דבריו הנעלים והנשגבים של הגרש"ד פינקוס זיע"א, נוכל לבאר,

שהשמות "יעקב" ו"ישראל", מְכַנְּנִים כנגד ב' המצבים שלו :

"יעקב" - כנגד החלק של ה"עשה טוב",

ו"ישראל" - מצב גבוה יותר, והוא, כנגד החלק של ה"סור מרע".

ולפי דבריו הקדושים, נוכל ליישב קושיא גדולה ועצומה, וכדלהלן.

דהנה, קודם שהלך יעקב אע"ה לבית לבן, למד תורה ביגיעה עצומה, משך יד'

שנים, בבית מדרשו של עבר,

וכפי שדרשו רבותינו ז"ל ³⁶, על הפסוק ³⁷, "וַיֵּלֶךְ עֲשׂוֹ אֶל יִשְׁמָעֵאל, וַיִּקַּח אֶת

מַחֲלַת בֵּת יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֲבִרְהָם, אַחוֹת נְבִיּוֹת, עַל נִשְׂיוֹ לוֹ לְאִשָּׁה":

³⁵ תנחומא, פרשת צו, אות ב'.

שכן אומר הקב"ה ליעקב אע"ה , ולבניו :
שם "יעקב", המורה על התורה, שהיא חכמה, שהוא חלק ה"עשה טוב",
אינו מספיק, ואינו מחזיק, ללא שם "ישראל", שהוא חלק ה"סור מרע",
משום, שרק בצירוף שניהם, שונה חכמתינו, מחכמת עשיו - שקיבלה במתנה.

יתן ה' יתברך :

שנזכה להידבק במהות שם "יעקב", ובמהות שם "ישראל",
ועל ידי כך, ניבדל מחכמת עשיו,
באופן, שלא יוכל עשיו לקיים בעצמו, את ברכת "וְהָיָה כְּאִשֶּׁר תִּרְיֵד, וּפְרָקֶתָ עָלוּ
מֵעַל צְנֹאֲרֶךְ".

ובמהרה נזכה לחזות בבניין בית מקדשינו ותפארתינו -
ובהחזרת החכמה שקיבל עשיו למקומה. אמן.

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

יוסף דהאן בן רחל

רפאל פנחס בן מרים רמו

משה בן אסתר

חיים נתן צבי בן שרה

מאיר בן נעמי

דב לוסטרניק בן אביבה

משה חיון בן כוכה

אפי בן קונפיטה

~~~

שושנה סולטנה בת מרים

איילה בת נעמי

אמירה בת נעמי

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

לזכרון עולם בהיכל ה'

הראשלי"צ הרב אליהו בקשי דורון בן טובה זצ"ל •

יצחק (ישראל) אוחנה בן מרים ז"ל •

יעיש זוביב בן מזל ז"ל •

ישראל אביטן בן סוזן ז"ל •

רפאל סיבוני בן גרסיה ז"ל •

~~~

ליליאן דיאמנטה בת עישה ע"ה •

רחל עמוס בת אסתרלייה ע"ה •

רבקה הרוש בת גרסיה ע"ה •

הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה •

אליס חוה עישה לוי בת גרסיה ע"ה •

מזל טוב סיגלר בת זוהרה ע"ה •

עזיזה שטרית בת אסתר ע"ה •

חנה בת ליליאן ע"ה •

קונפיטה בת דינה ע"ה •

חנה אילוז בת פרחה ע"ה •

